

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. Argumenta contententia Deum de facto videri à Beatis per
speciem impressam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

An Deus de facto videatur per speciem impressam. Sect. I. 79

IV. *Visionis Dei cum aliis visionibus comparatio.*

Deinde, visio Dei non minus diversas in se rationes continet, quam quælibet alia visio: ergo sicut visio albedinis, quia est *ens*, petit concursum Dei universalem; quia *representatio* albedinis, petit concursum specialem albedinis, vel per albedinem ipsam, vel speciem illius vicariam, ita & visio Dei. Quod si quis velit concursum Dei per modum objecti ambo illa munera præstare, utramque rationem in eo collocat, & causæ scilicet universalis, & particularis.

V. *Species ad representationem objecti producendam concurrere efficitur.*

Notandum secundò cum communi Philosophorum sententia, objectum & speciem ejus vicariam ad representationem, seu visionem concurrere efficitur. Hoc apertè probatur ex verbis illis S. Augustini lib. 9. de Trinit. cap. 2. *Tenendum*, inquit, quod omnis res, quamcumque cognoscimus, generat in nobis notitiam sui: ab utroque enim notitia paritur, cognoscente & cognito. Hæc ille. Imò res quævis non minus petit intentionalem sui similitudinem efficere, & cognosci, ac diligi, quam physicè producere sibi simile. Ex his etiam S. Doctoris verbis ortum est commune illud dictum Philosophorum: *Ex objecto & potentia paritur notitia*. Quem speciei concursum declaravi Disp. 16. de Anima sect. quartâ.

VII. *Prima sententia negat Deum concurrere ad visionem immediatè.*

Prima itaque sententia affirmat, Deum non immediatè, & per se, sed per speciem impressam creatam producere visionem: ita Richardus in 3. d. 14. a. 1. q. 3. favet etiam Scotus in 4. d. 49. q. 11. & Gulielmus Parisiensis in Tractatu de Retributionibus Sanctorum, Columnâ quintâ & sextâ. Quam etiam sententiam acriter defendit noster Vasquez d. 43. c. 7. eumque sequitur Alarcon 1. p. Tract. 1. d. 3. cap. 2. num. 4. & cap. 3. & alii nonnulli.

VII. *Secunda sententia ait, Deum concurrere per se ad visionem.*

Secunda tamen multò inter Theologos communior & probabilior sententia docet, Deum non per speciem creatam, sed per se immediatè ad visionem per modum objecti concurrere: ita S. Thomas 1. p. q. 12. a. 2. Alensis 1. p. q. 7. m. 2. & in 2. p. q. 24. m. 1. Henric. quodl. 3. q. 1. & quodl. 4. q. 7. Duran. in 4. d. 49. q. 1. a. 2. Capreol. ibid. q. 5. a. 1. Ferrara 3. cont. Gentes cap. 49. Sotus in 4. d. 49. q. 2. a. 3. Cajet. 1. p. q. 12. a. 2. Suarez l. 2. de Deo, cap. 12. Valent. 1. p. q. 12. p. 1. Molina 1. p. q. 12. a. 2. d. 1. Erice 1. p. d. 42. c. 3. Granada hic, tract. 4. d. 5. sect. 3. Tanner. 1. p. d. 2. q. 6. dub. 2. num. 9. Salas tract. 2. d. 5. sect. 2. Fasolus 1. p. q. 12. a. 2. dub. 8. num. 25. & alii passim.

VIII. *Ratio est priori est: Deus namque est objectum perfectissimum, & perfectissimè intelligibile in ratione objecti; ratio autem objecti perfectissimi in visionis efficientia sita est; ergo ad Deum spectat per se & immediatè concurrere ad visionem sui; actio enim & effectus propriè, non nisi à causâ proximâ pendent; causa quippe remota non est propriè causa; ergo Deus, ut propriè ad visionem concurrat, concurrere debet immediatè, cum, ut numero quinto ex S. Augustino ostendi, proprium objecti munus sit, effectivè concurrere ad visionem, seu representationem sui.*

IX. *Secundò: quia Deus est objectum semper præsens, & proportionatè.*

Secundò probatur: quando objectum ipsum est præsens & proportionatum, nil opus ut aliquid aliud illius loco concurrat; ideo enim objecta quædam creata speciem suo loco requirunt ad cognitionem sui producendam, quia absunt, & potentia cognoscenti non sunt conjuncta: sed Deus intellectui creato est semper necessariò præsens, & proportionatus, seu potens producere visionem, cum, ut dixi, sit objectum perfectissimum, & actualissimum, ergo. Tertiò, quia hoc, secundum probabilem sententiam, dicitur de rebus quibusdam ma-

terialibus, iis scilicet, quæ sunt objecta tactûs, gustûs, & odoratûs, ut probavi disp. 16. de Anima, sect. primâ, quod etiam nonnulli asserunt de objecto auditûs, qui affirmant, non soni species, sed sonum ipsum realem ab objecto remoto in auditûs organo produci, & efficere auditionem; ergo à fortiori dici hoc poterit de Deo respectu visionis beatificæ.

X. *Deus substituitur indigere nequit.*

Deus itaque in productione visionis, vicario non indiget, seu aliquo, quod loco illius constitutum, intellectum ad efficiendam visionem compleat: non indiget, inquam; utrum autem, quando per se non vult concurrere, aliquid aliud loco sui ad hoc munus substituitur nequeat, mox videbimus.

SECTIO SECUNDA.

Argumenta contententia, Deum de facto à beatis videri per speciem impressam.

OBJICIES primò: Si Deus immediatè concurrat ad visionem, concurreret necessariò, quod de operationibus ad extra dici nullo modo debet: sequela probatur; posito enim lumine in intellectu, non potest Deus negare concursum objectivum ad producendam visionem. Sed contra: concursus objecti non minus est necessarius ad producendam speciem, quam visionem; ergo posito lumine, Deus deberet necessariò producere speciem, & hæc visionem: sicque hoc argumento æqualiter urgetur utraque sententia. Respondetur itaque, hunc concursum esse voluntati Divinæ subordinatum; id enim perfectus Dei, præ reliquis objectis, agendi modus postulat, & consequenter est liber.

I. *Esi Deus immediatè concurrat ad visionem sui, non tamen concurrere necessariò.*

Deinde, alio titulo immediatus hic Dei ad visionem concursus est liber: Deus enim operari nequit ut objectum, quin operetur etiam ut causa prima, seu concursu universali: cum ergo hic concursus sit liber, erit & concursus objecti, utpote cum illo identificatus, licet non sit liber ut ab objecto. Sicut quando simul cum voluntate concurrat habitus charitatis, exempli gratiâ, ad actum contritionis, aut amoris Dei super omnia, actus ille est liber, non ut est ab habitu, sed à voluntate, cui in operando subordinatus est habitus. Eodem modo contingit in præsentem: Deus namque, ut causa universalis, posset simpliciter impedire hunc effectum, & absolute nolle concurrere. Siquis tamen cum Molina sect. præcedente citato dicere velit, Deum ad visionem concurrere necessariò, posito lumine, magnum in eo inconveniens non video, cum hoc in variis effectibus naturalibus contingat; non tamen existimo, in præsentem esse necessarium.

II. *Alio titulo concursus Dei immediatus, ad visionem non est necessarius.*

Objicies secundò: non implicat qualitas aliqua supernaturalis, quæ eadem operâ & potentiam in ratione potentia elevet, & concurrat loco objecti; ergo lumen gloriæ de facto est hujusmodi. Quicquid sit de antecedente, & possibilitate hujusmodi qualitatis, negatur consequentia; connaturaliter quippe dari nequit istiusmodi qualitas, ubi objectum est per se præsens & proportionatum, quod Deo convenire, sect. præcedente ostensum est.

III. *Lumen gloria de facto non est objectum.*

Objicies tertio, visionem aptius multò, & congruentius produci per speciem intrinsecè inherentem, & elevantem hoc modo potentiam, quam per objectum.

IV. *Obj. Visionem congruentius produci per speciem.*

objectum extrinsecè solùm assistens. Quae causa, Theologi in voluntate statuunt habitus infusos, intrinsecè eam informantes; hos enim connaturalius principium esse dicunt actuum supernaturalium, quàm auxilium supernaturale extrinsecum.

V.
Cajetani
responsio.

Dua causa
non physice
unita, saepe
ad eundem
effectum
concurrunt.

VI.
Obij: Rela-
tiones in di-
vinis videri
debere per
speciem im-
pressam.

VII.
Essentiam
aliqui im-
mediatè con-
currere di-
cunt ad vi-
sionem.

VIII.
Quid de Re-
lationibus
quoad con-
cursum im-
mediatum
ad visionem
existimandam.

Omissâ Cajetani responsione, essentiam divinam verâ & reali unionem intellectui Beati uniri asserentis, (quod sanè parum videtur probabile) Respondeo, nihil in Philosophia frequentius, quàm ut duæ causæ partiales diversi ordinis ad eundem effectum sine ullâ physica & intrinsecâ inter se unionem concurrant. Sic Deus, ut causa prima, concursu universali actus vitales cum intellectu & voluntate, sic causa efficiens creata cum passo seu causâ materiali varios effectus producit, & tamen nec Deus cum intellectu aut voluntate, nec causa secunda efficiens, sol exempli gratiâ, vel caelum physice cum materiali conjungitur. Idem ergo est de Deo concurrente per modum objecti; concursus quippe objecti, per se loquendo, est extrinsecus, habitus autem dantur ad roborandam potentiam, & ex parte illius se tenent; unde nil mirum, si sint intellectui & voluntati intrinseci, hoc enim maxime videtur connaturale.

Objicies quartò: non posse Deum tanquam speciem immediatè ad visionem concurrere; multa namque in Deo sunt, quæ concurrere ad eam nequeunt, Relationes siquidem operativæ ad extra non sunt, cum potentia operativa toti Trinitati sit communis; ergo saltem Relationes per speciem impressam videri debent, & non immediatè ad visionem concurrere. Idem est de Essentiâ Divinâ, quæ immediatè à Beatis videtur, & tamen non concurrat immediatè ad visionem, cum non sit operativa ad extra; ergo concurrere debet per speciem. Sed contrâ: idem enim argumentum contra adversarios fieri potest de productione speciei hujus impressæ; quod enim nos de concursu immediato objecti ad visionem asserimus, hoc docent ipsi de ejusdem objecti concursu ad speciem, quam ab objecto, cujus est species, immediatè produci debere affirmant.

Quoad Essentiam ergo Divinam, P. Suarez hic lib. 2. cap. 12. num. 20. ait eam per voluntatem liberè applicatam concurrere immediatè ad visionem sui. Idem docet P. Molina 1. p. q. 12. disp. 1. Granado 1. p. tract. 4. d. 5. sect. 4. num. 24. Passolus hic, q. 12. a. 2. num. 13. & alii. Hi ergo, quamvis Deum ut causam universalem concurrere ad effectus omnes dicant per potentiam, ad visionem tamen sui docent essentiam divinam immediatè per seipsam influere. Quid mihi probabilius videatur dicam numero nono.

Circa Relationes, id etiam probabile cum aliis quibusdam censet P. Arriaga hic disp. 8. sect. 4. num. 34. eas scilicet concurrere immediatè per se ipsas ad visionem sui: nec id esse asserit contra auctoritatem Patrum, ac Theologorum dicentium, nullum concursum ad extra Relationibus esse concedendum; illi enim, inquit, de influxu effectivo ad alias creaturas intelligendi sunt, non de concursu objectivo, per quem visionem sui efficiunt. Ubi etiam num. 35. insinuat, si datis præcisionibus objectivis, una Relatio Divina videri queat sine aliâ, Filiatio scilicet sine Paternitate, posse unam Personam immediatè ad extra concursu hoc objectivo visionem sui producere, aliis objectivè ad eam non concurrentibus; quamvis omnes tres Personæ concursu universali immediatè semper visionem cujusunque Personæ efficiant.

Mihi dicendum videtur, tam Essentiam, quàm Relationes in Divinis, non immediatè, sed per potentiam, ad visionem sui concurrere, utpote cujus munus est operari, & producere quicquid est producendum, tanquam commune instrumentum nature: hoc autem eò minorem habet difficultatem, cum potentia in Divinis, nec ab Essentia, nec à Relationibus realiter distinguatur, hæc proinde earum nomine quod facit, illæ facere censentur.

Dices cum Patre Granado citato, concursum objectivum ad visionem, vel saltem ad speciem, debere esse immediatum: ergo Essentia ad visionem sui concurrere debet immediatè. Sed contrâ; ipse enim numero illo 24. ait, Relationes non concurrere immediatè ad visionem sui, sed earum loco concurrere Essentiam; ergo ut aliquid videatur, non est opus immediatè illud per se concurrere. Quare, sicut ipse ibidem asserit Essentiam in Divinis esse speciem respectu Relationum, & omnium Attributorum, idem dicere possumus nos de Potentiâ; eam scilicet esse speciem respectu Essentia, Relationum, & omnium Attributorum, ordinatam scilicet ex naturâ suâ ad eorum visionem producendam, quod est proprium munus speciei.

Quòd verò, ut aliquid videatur, non sit opus objectum immediatè, vel ad visionem, vel speciem concurrere, constat variis exemplis rerum creaturarum. Sic si Deus solus in oculo Petri produceret speciem albedinis, is non minùs perfectè albedinem illam videret, quàm modo, quando albedo in ejus potentiâ vivâ producit speciem sui. Sic species, quibus Angeli res intelligunt, secundum communem sententiam, non producuntur ab objectis, sed à Deo eorum intellectibus infunduntur. Tandem, si filius in creatis, qui est physica & substantialis imago patris, produci possit per potentiam generativam, realiter à substantia patris distinctam; à fortiori visio, quæ est imago tantum intentionalis objecti, produci poterit sine immediato illius concursu: saltem in Divinis nulla potest esse difficultas, quo minùs Omnipotentia loco Relationum & Essentia ad illam visionem concurrat, cum sit realiter iis identificata.

Objicies quintò, connaturalius semper produci effectum à causâ magis univocâ; ergo connaturalius est, ut visio producat per speciem, utpote causam illius magis univocam, quàm sit Deus. Resp. per se loquendo, rem ita se habere, hic tamen peculiaris intervenit ratio, cur contrarium fiat: tum quia species est vicaria objecti, quæ proinde connaturaliter dari nequit nisi ubi objectum per se concurrere non potest: tum etiam quia hac ratione visio plenius sortitur rationem imaginis, quæ ab illo produci petit, cujus est imago, idque eò perfectius sit, quò immediatius. Esto namque ad rationem imaginis rei alicujus sufficiat, ut aliud illius loco concurrat, etiam quando res illa per se concurrere non potest, ut constat de filio, qui producit per semen paternum, loco patris concurrens, qui per se concurrere non potest, imò interdum est mortuus quando proles generatur, & tamen est imago patris: perfectius tamen habet aliquid rationem imaginis, quando immediatè à re, cujus est imago, procedit.

Objicies sextò: Deus id saepe connaturaliter per causas secundas producit, quod producere potest immediatè per se, ignem ex: gratiâ producit per ignem, & sic de cæteris, ergo etiam connaturaliter producit visionem per speciem impressam. Negatur tamen consequentia; ignis enim (idem est de aliis) non alterius nomine, sed suo, ignem

IX.
Essentia &
Relationes
non imme-
diatè per se,
sed per Om-
nipotentiam
producunt
sui visio-
nem.

X.
Non requi-
ritur, ut vel
visio, vel
species im-
mediatè pro-
ducatur ab
objecto.

XI.
Vltterius
ostenditur,
ad visionem
non requiri
immediatè
concursum
objecti.

Comparatio
inter
imaginem
substantiali-
tem & in-
tentionali-
tem.

XII.
Obij: effi-
ciendi
connatura-
lius produci
à causâ ma-
gis univocâ

Perfectius
aliquid est
imago alterius,
quàm
eò immediatè
tius produ-
dit.

XIII.
Quo pacto
Deus res
varias per
causas se-
cundas pro-
ducatur.

connatu-

connaturalissimè producitur: at verò species ex essentia sua est vicaria objecti, sicque ejusvices supplet; unde influxus in visionem, primariò spectat ad objectum, ad speciem verò tantum secundariò.

XIV. Deus in hac vita ad cognitionem sui concurrere per speciem,

Objicies septimò: Deus in hac vita ad cognitionem sui concurrat per speciem, ergo & in patria. Video nonnullos tacite insinuantes, negari posse antecedens concedique Deum per seipsum, non per speciem, etiam hinc ad imperfectam sui cognitionem concurrere. Sed quicquid sit de hoc, dico, inter scientiam, quam nos hic, & beati in celo habent de Deo, seu cognitionem viæ & patriæ, apertam esse disparitatem; hæc enim, cum clara sit, & intuitiva, immediata sit oportet, & facie ad faciem, sicque à Deo, nullo interposito, procedere: illa verò, cum sit obscura, & abstractiva, non immediatè habetur, sed per species alienas, seu à rebus creatis collectas, juxta illud Apostoli ad Romanos 1. vers. 20. *Invisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellectus conspiciuntur.*

XV. Aliud est de cognitione intuitivâ de Angelo, & de Deo.

Objicies octavò: Angelus, ut docet S. Thomas quæst. 8. de Verit. art. 7. alium Angelum intimè sibi præsentem, connaturaliùs per speciem cognoscit, quam per substantiam cogniti, ergo idem est de Deo. Negatur tamen consequentia. Disparitas est, cum enim Angelus, alteri intimè præsens, subducere se possit pro libito, cogeretur hic, quoties voluerit, visionem interrumpere: Unde connaturalius est, ut eum videat per speciem, ut constantiùs videat, nec ad alterius arbitrium cogatur ab illius visione cessare.

SECTIO TERTIA.

An etiam detur species expressa Dei, seu, an Beati Deum videndo, forment verbum.

I. Per speciem expressam non intelligitur idolum aliquod, seu similitudo objectiva.

PER speciem expressam, ut in Philosophia latius dixi Disp. 22. de Anima, sect. 8. non intelligitur imago rei, & similitudo quædam objectiva, seu idolum, ut aliqui vocant, ab intellectu efformatum, per quod priùs visum, percipimus in eo objectum: tum ob alias rationes, quas ibidem attuli, tum maximè, quia hoc modo Deus à beatis non videretur immediatè, & intuitivè, sed tantum mediatè, cum proximè & immediatè solum videatur idolum illud, & in eo priùs viso, immediatè cognoscatur Deus.

II. Quid sit species expressa.

Species itaque expressa, ut loco proximè citato ostendi, est qualitas quædam intentionalis, ab intellectu producta, per quam representamus objectum, quæque rem, de qua cogitamus, nobis exprimit, vocaturque verbum mentis, utpote per quod, sicut per verba externa aliis foris, ita nobis intus loquimur. In præsentem ergo quarimus, utrum hæati Deum per hujusmodi verbum, seu speciem expressam, actum scilicet intellectus, luminis gloriæ adminiculo elicatum, Deum videant.

III. Prima sententia negat Deum videri per speciem expressam.

Prima sententia est negativa: quæ proinde asserit, nullum in Dei visione à beatis formari verbum, seu actum intellectus. Ita Henricus quodl. 3. q. 1. & quodl. 4. q. 8. Cajet. 1. p. q. 27. a. 1. Zumel hic, a. 2. Navarete contr. 34. §. 3. Ferrara l. 1. cont. Gen. cap. 53. §. Quinta est. & Capreolus in 4. dist. 49. q. 5. a. 3. utrumque defendunt problematicè. Ex nostris, speciem Dei expressam negat Amicus hic, disp. 9. sect. 3.

IV.

Secunda, communior inter Theologos senten-

tia, affirmat beatos Deum per speciem expressam intueri, sicque in ejus visione formare verbum, internam scilicet qualitatem, seu actum intellectus, per quem clarè cum sibi representant: ita Scotus in 4. d. 49. q. 2. a. 3. cum suis idem docet Sotus in 4. d. 49. q. 2. a. 3. Molina hic, q. 12. a. 2. disp. 1. Suarez l. 2. de Attributis, cap. 11. Vasquez 1. parte, d. 38. c. 2. Granada hic, tract. 5. d. 1. lect. num. 4. Fasolus 1. p. q. 12. a. 2. dub. 3. Tanner. hic, disp. 2. q. 6. dub. 2. n. 7. Arriaga 1. p. d. 8. sect. 3. num. 26. & recentiores communiter.

Secundâ astruit speciem Dei expressam.

V.

Mens S. Thomæ hac in parte, nonnullis videtur dubia, utriusque sententiæ auctoribus de more eum ad se pertrahere conantibus. Unde Ferrara num. 3. citatus, ait, juxta mentem S. Thomæ, utramque partem defendi probabiliter posse. Longè tamen probabilius est, S. Doctorem in Beatis speciem expressam admisisse: qua de causa Capreolus citatus, unus ex præcipuis S. Thomæ discipulis, quamvis ipse magis in eam partem propendat, ut neget Beatos elicere verbum mentis, & speciem expressam, ait nihilominus S. Thomam eam admittere. Hinc S. Doctor infra, q. 27. a. 1. Corpore, sic loquitur: *Quicumque, inquit, intelligit, ex hoc ipso quod intelligit, procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellecta, ex vi intellectivâ procedens, &c. quam quidem conceptionem vox significat, & dicitur verbum cordis, significatum verbo vocis.* Ubi cum universum loquatur, frustra Cajetanus, Ferrara, Torres, & alii contendunt intelligi eum debere de intellectu tantum naturali, & cognitione viatorum. Nec obstant verba illa S. Thomæ 3. cont. Gentes, cap. 5. initio, ubi sic habet: *Oportet, si Dei essentia videatur, quod per ipsammet essentiam Divinam intellectus ipsam videat, ut sic in tali visione, Divina Essentia sit, & quod videtur, & quo videtur.* Hæc, inquam, non obstant: primò enim, inquit Ferrara ibidem, S. Doctor his verbis solum intendit, actum non videri Deum per speciem impressam, sed per se immediatè visionem illam efficere, Secundò dici potest, S. Thomam hoc loco tantum excludere idolum illud, seu objectum priùs cognitum, sed velle ut Deus immediatè & efficiat, & terminet visionem. De mente S. Thomæ quædam adjiciuntur infra, num. 13.

Mens S. Thomæ circa speciem expressam Dei.

S. Thomas lib. 3. contra Gentes, c. 34.

VI.

Dicendum itaque, Beatos per speciem expressam, seu formando verbum, Deum videre: ita Auctores num. 4. citati. Probatur primò ex S. Augustino lib. 15. de Trinit. c. 16. ubi expressè docet, Beatos Deum videndo, formare verbum: *Illud quoque, inquit, sciendum est, quod etiam, cum similes ei erimus, quando videbimus eum sicuti est, tunc quidem verbum nostrum non erit falsum, quia neque mentimur, neque falleremur.* Pro qua etiam sententia facit dictum illud S. Anselmi in Monolog. c. 31. ubi omnem omnino cognitionem docet esse similitudinem objecti: *Quancunque, inquit, rem mens, seu per corporis imaginationem, seu per rationem cupit veraciter cogitare, ejus utique similitudinem, quantum valet, in ipsâ suâ cogitatione conatur exprimere, quod quanto verius facit, tanto rem ipsam verius cogitat.*

Beati Deum vident per speciem expressam.

S. Augustinus.

S. Anselmus

VII.

Ratio est primò; Beati enim Deum videndo, veram & realem actionem exercent, ergo dari debet terminus aliquis realis ab hac actione productus; est enim implicatio in terminis, dari actionem sine termino, cum actio sit via ad terminum, & ipsum fieri illius, planè autem repugnat via, & ad nullum terminum, & fieri, nullius fieri, ut ostendi Disp. 22. de Anima, sect. 1. sed actionis intellectus terminus est qualitas quædam intentionalis representativa objecti, nec enim ob aliud vim suam

Implicat actio physica sine termino